

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinjalostustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinjalostustoiminnasta annetun lain muuttamisesta (HE 20/2018 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Katri Valjakka, maa- ja metsätalousministeriö
- ylitarkastaja Sanna Varjus, Elintarviketurvallisuusvirasto
- tuoteryhmäpäällikkö Pirkko Taurén, Faba
- tutkimusprofessori Esa Mäntysaari, Luonnonvarakeskus
- eläinlääkäri Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- professori Asko Mäki-Tanila, Helsingin yliopisto, maatalous-metsätieteellinen tiedekunta

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Eläinlääkäriliitto
- Suomen Hippos ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- oikeusministeriö
- valtiovarainministeriö

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläinjalostustoiminnasta annettua lakia vastaamaan Euroopan unionissa voimaan tullutta ja marraskuun 2018 alusta lukien jäsenvaltioissa sovellettavaksi tulevaa uutta Euroopan unionin eläinjalostusta koskevaa, suoraan jäsenvaltioissa sovellettavaa lainsäädäntöä siltä osin kuin sen täytäntöönpano edellyttää kansallista sääntelyä.

Eläinjalostustoiminnasta annettuun lakiin sisältyisi edelleenkin säännökset muun muassa kanta-kirjaa tai jalostusrekisteriä pitävän yhteisön sekä jalostusohjelman hyväksymisestä, jalostusohjelmasta, kantakirjan ja jalostusrekisterin pitämisestä sekä eläimen merkitsemisestä niihin, jalostus-

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2018 vp

todistuksesta sekä jalostuseläinten ja niiden sukusolujen ja alkioiden tuonnista kolmansista maista. Mainittujen säännösten tarkempi aineellinen sisältö määräytyisi kuitenkin edellä mainitun Euroopan unionin eläinjalostusta koskevan lainsäädännön perusteella.

Uudessa Euroopan unionin eläinjalostusta koskevassa lainsäädännössä edellytetään, että jäsenvaltion on nimettävä toimivaltainen viranomainen, joka olisi ehdotuksen mukaan Suomessa Elintarviketurvallisuusvirasto, joka on nykyisinkin toimivaltainen viranomainen eläinjalostustoiminnasta annetussa laissa tarkoitettujen viranomaistehtävien hoitamisessa, kuten toimijoiden hyväksymisessä ja valvonnassa. Elintarviketurvallisuusviraston valvontavelvollisuus laajenisi voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna jossain määrin, koska uudessa Euroopan unionin eläinjalostusta koskevassa lainsäädännössä asetetaan valvontavelvoitteita ja edellytetään muun muassa tehtäväksi otantavalvontaa, mikä on uusi vaatimus.

Laki on tarkoitettu tulevaisuuteen 1 päivänä marraskuuta 2018. Ennen lain voimaantuloa kantakirjaa tai kantakirjaa vastaavaa rekisteriä pitäväksi yhteisöksi hyväksytyjen yhteisöjen hyväksyntä jäisi kuitenkin edelleen voimaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta toteaa, että puhdasrotuisten jalostuseläinten, risteytettyjen jalostussikojen ja niiden sukusolujen ja alkioiden jalostuksessa, kaupassa ja unioniin tulossa sovellettavissa jalostus- ja polveutumisedellytyksistä ja asetuksen (EU) N:o 651/2014, neuvoston direktiivien 89/425/ETY muuttamisesta sekä tiettyjen eläinjalostusta koskevien säädösten kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/1012 ("eläinjalostusasetus"), jäljempänä eläinjalostusasetus, tuli voimaan 19 päivänä heinäkuuta 2016, ja sitä sovelletaan 1 päivästä marraskuuta 2018 lukien. Euroopan unionissa on harmonisoitu tietyt eläinjalostuksen osa-alueet, koska standardien väliset erot voivat luoda muun muassa teknisiä esteitä jalostuseläimillä ja jalostuseläinten sukusoluilla ja alkiolla käytävälle kaupalle ja niiden tuonnille.

Eläinjalostusasetuksen säätämisen yhtenä tavoitteena on ollut yhdenmukaistaa EU:n eläinjalostusta koskeva lainsäädäntö eri eläinlajien osalta. Eläinjalostusasetuksessa säädetäänkin keskitetysti kaikkien asetuksen soveltamisalaan kuuluvien eläinten eli nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten jalostuksesta aiemman eläinlajikohtaisen sääntelyn sijaan. Eläinjalostusasetuksessa on myös yhdenmukaistettu eläinjalostukseen liittyvää terminologiaa aiempaan tilanteeseen verrattuna sisällyttämällä asetukseen lukuisia määritelmiä. Eläinjalostusasetukseen sisältyvät perussäännökset muun muassa jalostusjärjestöjen ja -toimijoiden (eli kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitävän yhteisön) sekä jalostusohjelmien hyväksymisestä, jalostuseläinten merkitsemisestä kantakirjaan tai jalostusrekisteriin, jalostuseläinten hyväksymisestä jalostukseen, yksilötulosten testauksesta ja jalostusarvon arvioinnista, jalostustodistuksista, jalostuseläinten sekä jalostuseläinten sukusolujen ja alkioiden tuonnista kolmansista maista jäsenvaltioon, jäsenvaltioiden viranomaisten suorittamasta valvonnasta ja komission suorittamasta valvonnasta sekä jäsenvaltioissa että kolmansissa maissa.

Käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa ehdotetaan muutettavaksi eläinjalostustoiminnasta annettua lakia (319/2014), jäljempänä eläinjalostustoimintalaki,

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2018 vp

vastaamaan edellä mainittua eläinjalostusasetusta siltä osin kuin sen täytäntöönpano edellyttää kansallista sääntelyä. Asetus on suoraan jäsenvaltioissa sovellettavaa oikeutta.

Valiokunta korostaa, että eläinjalostustoimintalakiin jäävät edelleenkin säännökset muun muassa kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitävän yhteisön sekä jalostusohjelman hyväksymisestä, jalostusohjelmasta, kantakirjan ja jalostusrekisterin pitämisestä sekä eläimen merkitsemisestä niihin, jalostustodistuksesta sekä jalostuseläinten ja niiden sukusolujen ja alkioiden tuonnista kolmansista maista. Mainittujen säännösten tarkempi aineellinen sisältö määräytyy kuitenkin Euroopan unionin eläinjalostusta koskevan lainsäädännön perusteella. Esityksessä ehdotetaan myös eläinjalostustoimintalaissa käytettävää terminologiaa muutettavaksi vastaamaan Euroopan unionin eläinjalostusta koskevassa lainsäädännössä käytettävää terminologiaa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että eläinjalostustoimintalain soveltamisalaan kuuluvat eläinlajit määräytyvät suoraan eläinjalostusasetuksen säännösten perusteella eli eläinjalostustoimintalakia sovelletaan puhdasrotuisiin nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläimiin sekä risteytettyihin jalostussikoihin. Eläinlajien osalta eläinjalostusasetuksen soveltamisala vastaa voimassa olevan eläinjalostustoimintalain soveltamisalaa. Jäsenvaltiot eivät voi päätöksellään laajentaa eläinjalostusasetuksen soveltamisalaa esimerkiksi eläinlajien osalta eli eläinjalostusasetusta ja sen säännöksiä ei voida soveltaa esimerkiksi turkiseläimiin.

Valiokunta korostaa sitä, että eläinjalostustoimintalakia sovellettaisiin jatkossakin lain 2 §:n perusteella toissijaisesti suhteessa eläinsuojelulakiin (247/1996), eläintautilakiin (441/2013) ja eläintunnistusjärjestelmästä annettuun lakiin (238/2010). Jos näissä laeissa on eläinjalostustoimintalaista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan eläinjalostustoimintalain asemesta.

Valiokunta toteaa lisäksi, että eläimen omistajalla ei ole velvollisuutta tehdä hakemusta eläimen merkitsemiseksi kantakirjaan tai jalostusrekisteriin, vaikka eläin täyttäisi kantakirjaan tai jalostusrekisteriin merkitsemiselle säädetyt vaatimukset. Tämä on vapaaehtoista. Sen sijaan kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitävällä yhteisöllä ei ole oikeutta kieltäytyä merkitsemästä eläintä kantakirjaan tai jalostusrekisteriin, jos kyseinen eläin täyttää kantakirjaan tai jalostusrekisteriin merkitsemisen edellytykset. Lisäksi kunkin eläimen omistaja tai haltija tekee jatkossakin itse päätöksen esimerkiksi siitä, mitä eläinyksilöä hän käyttää jalostukseen, ja siitä, minkälaista yhdistelmää hän kussakin yksittäistapauksessa käyttää jalostuksessa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 20/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2018 vp

Helsingissä 29.5.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Kari Kulmala sin
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Teuvo Hakkarainen ps
jäsen Lasse Hautala kesk
jäsen Reijo Hongisto sin
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Harry Wallin sd
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius